

УДК 378

*ЖАННА СИРОТКІНА, кандидат педагогічних наук, доцент,
Ізмаїльський державний гуманітарний університет, Україна
ORCID ID 0000-0002-6766-5985*

zhanet08ori@gmail.com

*ЛЮДМИЛА ЧЕБОТАР, викладач, Ізмаїльський державний
гуманітарний університет, Україна
ORCID ID 0000-0001-7191-9645*

kafart17@gmail.com

ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ УЯВЛЕННЯ ПРО МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО ЯК ЗАСІБ МІЖОСОБИСТІСНОГО СПІЛКУВАННЯ

*ZHANNA SIROTKINA, PhD of Pedagogical Science, Assistant
Professor Izmail State University for the Humanities, Ukraine
LUDMILA CHEBOTAR, Teacher Izmail State University for the
Humanities, Ukraine*

THE FORMATION OF FUTURE MUSIC TEACHERS' UNDERSTANDING OF THE ART OF MUSIC AS A WAY OF INTERPERSONAL COMMUNICATION

У статті проаналізовано особливості формування у майбутніх учителів музики уявлення про музичне мистецтво як засіб міжособистісного спілкування. За результатами проведеного дослідження охарактеризовано ключові аспекти формування у майбутніх учителів музики уявлення про музичне мистецтво як засобу міжособистісного спілкування. Представлено ключові моделі з проблематики. Встановлено, що проблема майбутнього вчителя музики сьогодні – це відсутність уявлення про музичне мистецтво як засіб міжособистісного спілкування, яка має глибоке історичне коріння.

Ключові слова: музика, учитель музики, музичне мистецтво, майбутній учитель, уявлення.

Summary. The purpose of the study is to analyze the features of the formation of future music teachers' ideas about the art of music as a means of interpersonal communication. Methodology implies the use of modern scientific

and theoretical methods. Based on the results of the study, the key aspects of the formation of future music teachers' ideas about the art of music as a means of interpersonal communication were characterized. The key models on the issue are presented. It has been established that the problem of the future music teacher today is the lack of understanding of the art of music as a means of interpersonal communication. She is not new. It has deep historical roots. Many prominent figures in pedagogical science and practice attached great importance to the creative research orientation of pedagogical work.

Key words: music, music teacher, musical art, future teacher, performance.

Мета: проаналізувати особливості формування у майбутніх учителів музики уявлення про музичне мистецтво як засіб міжособистісного спілкування.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Значимість підготовки майбутнього вчителя музики до здійснення своєї діяль-

ності з художнього та музичного виховання дітей визначається тим, що майже кожен предмет початкової школи, а також різні форми виховної роботи учнів передбачають елементи мистецтва, у тому числі і музичного як засобу міжособистісного спілкування. Тому вчитель музики має можливість систематично здійснювати художнє та музичне виховання молодших школярів, позитивно впливаючи на їх емоції, мотиви поведінки та інтереси. Однак для цього він і сам під час своєї освітньо-професійної підготовки повинен мати уявлення про музичне мистецтво. Реалізація такого впливу неможлива без комплексної теоретичної, методичної та практичної музичної підготовки педагогів.

У даний час у більшості закладів вищої освіти України музично-педагогічна підготовка майбутніх учителів в основному зводиться до інформативного способу освоєння теорії та методики музичного виховання і не передбачає практичного навчання з використанням ефективних методів формування уявлення про музичне мистецтво.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важливі аспекти механізму професійної підготовки майбутніх учителів розкривалися в роботах таких учених, як М. Блаут, Т. Боголіб, В. Бородюк, Х. Боуен, А. Віфлеємський, О. Грішнова, та інших. Проте ряд проблем щодо формування у педагогів уявлення про музичне мистецтво як засіб міжособистісного спілкування потребують вирішення, що й зумовило вибір даної тематики і її сучасну актуальність.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вплив сучасних тенденцій розвитку музичної освіти та загальної теорії педагогіки, що знаходяться під значним впливом глобалізаційних та євроінтеграційних процесів, спонукають до глибокого переосмислення парадигми вивчення музичного мистецтва, її цілей і мети, а також засобів педагогічного виховання. Уже ніхто не може

сперечатись з тим фактом, що педагогіка як наука відійшла від застарілого авторитетного стилю, та все більше притримується принципів гуманізму, співробітництва та демократії навчального процесу.

Нова парадигма навчання майбутніх учителів музики на сьогоднішній день зазнала докорінних змін, синтезувавши в собі як загальнотеоретичні елементи, які є обов'язковими для педагога музичного мистецтва, так і інноваційні елементи музичного виховання, які розкривають його по-новому, формують матрицю міжособистісного спілкування в системі "учитель – учень", а надалі, "учень – музичне мистецтво".

Професія учителя музики є складною та полівекторною, що передбачає володіння широким спектром професійних та особистісних навичок. Так, у системі своєї професійної діяльності вчи-

тель виконує різні за природою та направленістю ролі, а саме:

- педагога, що передбачає вивчення основ музичного мистецтва;
- вихователя, що потребує сприяння формуванню в учнів індивідуальних переконань, принципів та особистісних орієнтирів;
- музиканта, що слугує джерелом трансляції і поширення музичного мистецтва.

Така різноманітність спрямувань професійної діяльності вчителя музики зумовлює важливість постійного вдосконалення системи його професійної підготовки у контексті педагогічної складової, так і більш глибокого опанування основ музичного мистецтва.

Актуальність дослідження питання професійної підготовки вчителя в контексті усвідомлення важливості ролі музичного мистецтва як засобу міжособистісного спілкування полягає в тому, що

Рисунок 1

Базова модель досяжності кінцевої мети

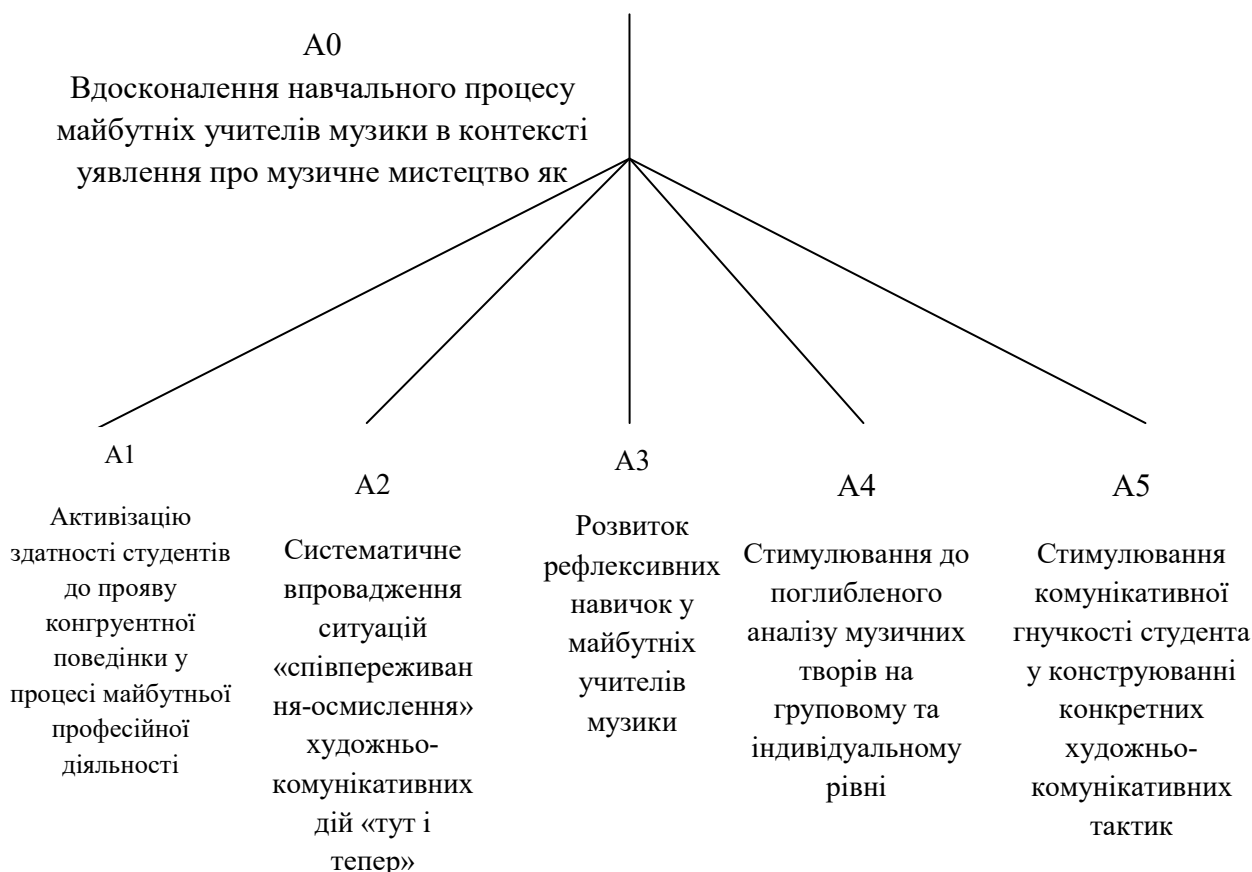

Рисунок 2

Модель шляху реалізації кінцевої мети

лише завдяки вдалій комунікації майбутній учитель музики зможе повною мірою розкрити талант своїх учнів. Сам по собі урок створює особливу атмосферу, де суб'єктами спілкування є не лише безпосередні учасники навчального процесу, а й музика. З огляду на це у структурі професійної комунікації майбутнього вчителя музики прийнято виділяти її два види – особистісний і міжособистісний. Це пояснюється тим, що на уроці музики спілкування відбувається у векторах "педагог – учень" та "учень – музичне мистецтво".

Правильна організація комунікації вимагає від майбутнього педагога володіння високим рівнем особистісних навичок, мотивацією та правильними професійними установками, оскільки саме він під час своєї професійної діяльності виступає ініціатором комунікації, формує її вектор, межі та цілі.

Варто зазначити, що попри знач-

ну актуальність досліджуваного питання, а також широкий інтерес вітчизняної та світової наукової спільноти до формування у майбутніх учителів музики уявлення про музичне мистецтво як засіб міжособистісного спілкування, сьогодні у структурі навчальних планів студентів, котрі навчаються на мистецьких факультетах педагогічних університетів, цій проблематиці приділяється незначна увага. На нашу думку, такий розрив між значними теоретичними надбаннями і практичним компонентом пояснюється тим, що окреслене питання є суб'єктивним і ускладнюється за відсутності мінімально узагальненої моделі розвитку навичок. Останні формують у майбутніх учителів усвідомлення важливості та ролі комунікації в музичному мистецтві.

Виходячи з викладеного вище, нами використано метод моделювання процесу формування у май-

бутніх учителів музики уявлення про музичне мистецтво як засіб міжособистісного спілкування, що, на нашу думку, може служити потужною основою для впровадження нових методів навчання у структуру планів для майбутніх учителів музики.

Так, на *рис. 1* зображена база-ва модель досяжності кінцевої мети – удосконалення навчального процесу майбутніх учителів музики в контексті уявлення про музичне мистецтво як засіб міжособистісного спілкування.

Так, на основі *рис. 1* можемо зробити висновок, що процес формування уявлення про музичне мистецтво як засіб міжособистісного спілкування є складним і передбачає як значний професійний, так і особистісний розвиток. Для того, щоб краще усвідомити всі особливості процесу, нами сформовано модель "чорного ящика", яка демонструє весь шлях реалі-

зації даного процесу та його основні складові (рис. 2).

Таким чином, у результаті проведеного дослідження нами було визначено, що сучасний процес підготовки майбутнього вчителя музики зазнав докорінних змін як у питаннях методичного забезпечення, так і переосмислення його цілей, мети, векторів. У системі формування професійної компетентності важливе місце посідає навчання художньо-комунікативних навичок, розуміння ролі музичного мистецтва у формуванні комунікативного середовища, у якому є всі можливості повною мірою розкрити таланти та здібності учнів. Для того, щоб уможливити процес формування уявлення про музичне мистецтво як засіб міжособистісного спілкування у майбутніх учителів музики, нами сформовано модель досяжності цього процесу, яка слугує основою його організації.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Вивчення труднощів, які зазнають молоді педагоги-музиканти при вступі в самостійне професійне життя, дозволяє констатувати те, що за період навчання у закладі вищої освіти вони, незважаючи на посилення уваги до дослідницької підготовки, не набувають необхідного досвіду планування, організації, здійснення творчого, дослідницького пошуку, знань та вмінь проведення педагогічного дослідження. Як наслідок, їм важко усвідомити саму сутність музичного мистецтва. Незважаючи на великі можливості сучасного інформаційного простору, майбутні педагоги відчують складнощі у визначенні актуальної інформації, її критичному осмисленні, аналізі та узагальненні наявного і власного педагогічного досвіду роботи, встановленні причинно-наслідкових

зв'язків проблемних ситуацій, пошуку оптимальних шляхів з вирішення проблем міжособистісного спілкування.

У подоланні розриву між загальною професійною та дослідницькою підготовкою майбутніх бакалаврів-педагогів істотну роль відіграє актуалізація дослідницького підходу до всіх напрямів професійної підготовки в закладі вищої освіти: дисциплін загальногуманітарного та соціально-економічного циклу, загальнопрофесійних і дисциплін профільної підготовки, курсів виробничої практики. Саме це і вважаємо предметом подальших наукових досліджень.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Попович, Н. (2019). Інформаційно-творче освітнє середовище як умова професійно-творчої самореалізації фахівця з музичного мистецтва. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 1, 92–99.

Гаврілова, Л. (2017). Проблема формування професійної компетентності майбутніх учителів музики засобами комп'ютерних технологій у теорії вітчизняної мистецької освіти. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*, 5, 213–225.

Пащенко, І. (2017). Комп'ютерні технології у системі підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. *Вісник Черкаського університету*, 3, 100–104.

Н. Ашихміна, Н. (2016). Сутність і компонентна структура фахової культури майбутніх учителів музики. *Наука і освіта*, 1, 42–47.

Гриньова В. М. (1998). Формування педагогічної культури майбутнього вчителя (теоретичний та методичний аспекти). Харків: Основа.

REFERENCES

Popovych, N. (2019). Informatsiyno-tvorche osvityne seredovyshe yak umova profesiyno-tvorchoyi samorealizatsiyi fakhivtsya z muzychnoho mystetstva [Informational and creative educational environment as a condition for professional and creative self-realization of a specialist in musical art]. *Informatsiyni tekhnolohiyi i zasoby navchannya*, 1, 92–99. [in Ukraine].

Havrilo L. (2017). Problema formuvannya profesiynoyi kompetentnosti maybutnikh uchyteliv muzyky zasobamy kompyuternykh tekhnolohiy u teorii vitchyznyanoi mystetskoyi osvity [The problem of forming the professional competence of future music teachers by means of computer technologies in the theory of domestic art education]. *Profesionalizm pedahoha: teoretychni y metodychni aspekty*, 5, 213–225. [in English].

Pashchenko, I. (2017). Kompyuterni tekhnolohiyi u systemi pidhotovky maybutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva [Computer technologies in the training system of future music teachers]. *Visnyk Cherkaskoho universytetu*, 3, 100–104. [in Ukraine].

Ashikhmina, N. (2016). Sutnist i komponentna struktura fakhovoyi kultury maybutnikh uchyteliv muzyky [Essence and component structure of future music teachers' specialty culture]. *Science and Education*, 1, 42–47. [in Ukraine].

Hrynyova V. M. (1998). Formuvannya pedahohichnoyi kultury maybutnoho vchytelya [Formation of pedagogical culture of the future teacher] (teoretychnyy ta metodychnyy aspekty). Kharkiv: Osнова. [in Ukraine].

Стаття надійшла 21.11.2022 р.

